Ч. 15 (13.254). Львів, понеділок 23. січня 1933. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

СТАЛІН ПРО ПЯТИЛІТКУ.

Оптимістичні підсумки і заповідь звільнення ґіґантного темпа.

Сталін сказав правду на початку свого реферату, що його він виголосив 7. ц. м. на обєднаному пленумі Ц. К. партії і Центральної Контрольної Комісії: думки світа про успіхи „пятилітки" поділились і до нині не є однозгідні. Тих, які вважали голосно реклямований пятилітний плян звичайним „блефом", було спершу дуже багато, значно більше, ніж сьогодні. Число тих, що признали пятилітці ролю „стомилевих чобіт" у господарській розбудові Радянщини, досить значно зросло, хоч і скептиків залишилось теж чимало.

Диктатор Рад. Союзу, що скривається за скромним титулом секретаря партії, заки приступив до підсумків першої пятилітки, доволі широко обговорив міжнароднє її значіння. Він підніс „незаперечний факт, що успіхи пятилітки мобілізують революційні сили робітничої кляси всіх країн проти капіталізму"...

Пятилітка виросла з необхідности **„зліквідувати технічно-економічну відсталість Радянського Союзу"**. Колиб, мовляв, навіть і ця відстала радянська промисловість була розбудована, то небезпека відновлення капіталізму в СРСР не минула би, **„поки не обєднаноб дрібні селянські господарства у великі колективні господарства"**. Тому, що основою пятилітнього пляну був важкий промисл з будовою численних машин, треба було саме з того починати. Однак шлях був не легкий у добуванні фінансів. Радянщина могла рахувати тільки на власні засоби і тому мусіла завести **найстрогіший режім ощадности.**

У промислі — заявив Сталін — осягнула Радянщина більше, ніж могли сподіватися найпалкіші голови в партії. Зявилась чорна металюрґія, тракторна, автомобільна і авіяційна промисловість, варстато-будівництво, виробництво сільсько-господарських машин і електричної енерґії, — хемічний промисл. Всього того або зовсім бракувало, або — якщо було — то нерозвинене, неповажне. Поширено одиноку досі вугільно-металюрґічну базу на Україні і створено нову на сході. Розбудовано текстильний промисл, творячи дві нові бази, у середній Азії та у Сх. Сибірі і то в розмірах, що „перед ними бліднуть розміри европейської індустрії".

З кінцем мин. року виконала Радянщина — каже Сталін — 93.7 проц. програми промислового виробництва. Мале недотягнення (6.3 проц.) оправдав Сталін досить сензаційно: **був час, коли загроза війни змусила переставити деякі фабрики на продукцію знарядів оборони.** Цей уступ промови найшов уже широкий неприхильний відгук в Японії.

„У Радянщини вихідною точкою є цифри, через ті цифри, через вищі і ще вищі цифри змагає там усе до комуністичної мети" — писав колись з Москви Г. Штайн, кореспондент „Берлінер Тагебляту". **Саме ті цифри були спричинником богатьох невдач.** Їх або фальшували в рапортах, або вони повставали коштом якости продукту. Ця якість була часто ні до чого.

У промові Сталіна кишіло від цитат з Леніна та від цифер. Як довго ті цифри торкаються одної сторінки „плянової господарки" — інвестиційної діяльности, їх можна вважати більше-менше правдивими. В оригінальних дописах із Москви нам нераз доводилось читати про поважні осяги в будові нових засобів продукції. Значно більше застережень можна мати супроти цифер, які визначують висоту продукції, експльоатацію згаданих засобів. Але й без огляду на цифри годі перечити, що радянська фабрична продукція значно зросла в порівнанні з передвоєнними літами. І так з кінцем мин. року вона — як каже Сталін — зросла на 334 проц., а продукція Зл. Д. П. А. знизилась до 84 проц., Англії до 75 проц., Німеччини до 62 проц.

А проте не зважаючи на такий зріст фабричної продукції, в Радянщині не минув товаровий голод. Правда — можна було половину з півтори міліярда карбованців, що їх витрачено на влаштування важкого промислу, вжити на закупно полотна, взуття, одягу — каже Сталін. Але тоді не булиб сповнені завдання індустріялізації; сільське господарство — мовляв — не дісталоб тракторів і „ми сиділи би без хліба"... Цей останній арґумент зовсім неповажний. Бо всім відомо, що в давніх часах, коли колективізації і тракторів не було, хліба було куди більше. На днях читали ми в „Газет-і Польскій", в кореспонденції Отмара з Москви, ось-що на цю тему: „Бачив я харківську фабрику тракторів, але бачив і понурі кладовища тих тракторів, розсіяні зрештою по цілій Росії під назвою „моторово-тракторових стацій". Згідно з офіційними даними, відсоток нечинних машин на неодній із стацій перевищав підчас жнив цифру 50!"...

Партія провадила політику можливо найскоршого темпа розвитку промисловости. Та у другій пятилітці мусить бути інакше, бо 1) **головне завдання пятилітки** — на думку Сталіна — **вже виконане:** нова сучасна техніка під промисл, транспорт і сіл.-господарство дістала нові підстави, 2) оборонна спроможність країни піднесена і 3) треба засвоїти техніку нових фабрик. Заповідь звільнити темпо розбудови вказує, як дуже інвестиції переросли спроможність експльоатації новозаложених фабрик. Треба „передишки", щоби їх опанувати.

Підсумки осягів „пятилітки" в сільському господарстві вийшли в освітленні Сталіна теж якнайкраще. **Тут пятилітка — це колективізація.** Завдання полягало в тому, щоби перетворити СРСР з країни дрібно-селянської й відсталої на країну великого сільського господарства, орґанізованого на базі колективної праці, що дає найбільшу товаровість (рентовність*)".

Партія добилась у цій ділянці (каже Сталін):

1) орґанізації 200 тисяч колективних і 5 тисяч радянських господарств,

2) обєднання в колгоспах понад 60 проц. селянських господарств і понад 70 проц. селянської площі,

3) заготовки 1,200—1,400 міл. пудів зерна, замісць давніших 500—600 міл. і врешті

4) розгромлення куркулів як кляси.

Розправляючись з закидом нерентовности богатьох колгоспів і радгоспів, Сталін каже: „у нас є тисячі колгоспів і десятки радгоспів уже тепер цілком рентабельних"... Ґратулювати — на 5 тися радгоспів аж „десятки" радгоспів рентуються!... Промовчує Сталін одну відому правду: що колективізація причинилась у великій мірі до зменшення засівної площі, до пониження видатности землі. Відомо, що загалом підпорядкування інтересів рільництва інтересам промислу — це одна з найсумніших сторінок радянського життя і **найважніша пасивна позиція в білянсі радвлади.** Це загально підкреслювали з нагоди недавнього 15-літнього ювилею цієї влади.

В колективізації теж заповіджена „передишка". Програма — мовляв — втроє перевиконана і тепер треба перш усього зміцнити колгоспи орґанізаційно, вигнати куркуля і зробити колгоспи справді більшовицькими.

Найбільш мабуть неповажні виводи Сталіна — це підсумки пятилітки в поліпшенні матеріяльного стану робітників і селян. Катастрофальне безробіття в цілому світі дозволяє Сталінові хвалитися: „Ми — мовляв — знищили безробіття і визволили робітників СРСР від його страхіть. Те саме треба сказати про селян. Тепер селянин — забезпечений господар, член колгоспу, що має в себе трактори, машини, насінні фонди, запомогові фонди і т. і."... Подумайте скільки гаразду! А робітникам — то і платні піднесли за час пятилітки. **Зате про обезціненя вартости карбованця Сталін у цьому місці не говорить.**

Очевидно — питання валюти дуже делікатне і тому нервує диктатора. Обіг банкнотів тепер доходить у Радянщині мабуть до 7 міліярдів карб., а що золотий фонд у Госбанку перед роком рівнявся 610 міліонам (за цей час на всякий випадок не піднісся), то бачимо, як виглядає на ділі законне 25 проц. золотове покриття. **Інфляція у повному ході!** Надії на покращання нема, отже найлекша річ іронізувати собі з економістів.

Лють, з якою Сталін накинувся на протирадянські елементи, що розповзлись по всіх установах, ба навіть у партію пролізли, — вказує на те, скільки клопотів має з ними радвлада, скільки шкоди вони їй наносять. Вичисляючи всі їх справжні і здогадні злочини Сталін закликає боротись з останніми загонами буржуазії... Такими загальними висновками закінчив червоний диктатор свою промову:

1) Пятилітка здійснена, тому неправда, що вона є фантазією;

2) пятилітка показала, що робітник вміє не тільки руйнувати, але і будувати,

3) пятилітка доказує, що соціялізм можна будувати і в одній країні,

4) пятилітка перевернула твердження, що капіталістична система найкраща; навпаки вона пережилась і повинна уступити місце рад. соціялістичній системі;

5) пятилітка свідчить про те, що комуністична партія сильна і не боїться труднощів.

Як бачимо — повний оптимізм. Але хтож має бути оптимістом, як бодай не автор „генеральної лінії"?

В. Север.

*) Всі цитати подаємо за „Пролет. Правдою" з 11. січня ц. р.

Проба плянової продукції в американськім хліборобстві.

Новий проект боротьби з крізою хліборобства.

Саме появилися в пресі вістки (Ґоспод. Народова і інші) про новий проект, яким американські хлібороби хочуть позбутися найбільшого свого клопоту — надміру у продукції збіжа, чи докладніше пшениці.

Хліборобська комісія конґресу ухвалила тепер проект під назвою „Добровільного внутрішнього (краєвого) пляну розподілу", Voluntary Domestic Allotment Plan) т. є надія що його ухвалить пленум та затвердить през. Рузвелт, який є теж прихильником цього пляну. Цей плян полягає на тому, що вводить пляновість у продукції пшениці, бавовни і тютюну, а згодом можна буде поширити його і на ін. ділянки хліборобської продукції, головно на безроги. Ця пляновість є нескладна: кожний фармер, що добровільно приступить до окремо створеного хліборобського картелю мусить зобовязатись управляти на 20 проц. менше площу під важними культурами, ніж це було досі. Зате за все збіже, яке підпадає під цей плян, продає фармер купцям для внутрішнього ужитку в Злучених Державах, дістає він не тільки ринкову ціну, але ще й окрему премію, яка рівнятиметься майже висоті тієї ринкової ціни. Таким чином пшениця для внутрішнього ужитку і купована від зорганізованих фармерів буде майже двічі дорожчою, ніж звичайна. За тією премією чи доплатою фармер не мусить нікуди ходити, бо він дістає її просто від купця, а цей купець при продажі з посвідкою, в кого ця пшениця куплена, дістає її у ґуртівника, а той від орґанізації, що переводить цілий цей плян у життя. Гроші на ці премії прийдуть з податків, які на цю ціль додатково ухвалять, а передовсім з податків, осяганих додатково з незорганізованих в картель хліборобів.

Автори проекту надіються, що в такий спо-

сіб хліборобська продукція буде пляново переведжена і не буде небезпеки, що знову буде стільки збіжа, чи інших продуктів, що з ними годі буде щонебудь зробити, як це є сьогодні. Разом з тим відпало би взагалі збіже вивожене з краю, а ціни в самому краю на збіже, чи інші обняті проектом продукти, сильно піднеслись би. А це знова привернуло би сяку-таку рентовність фармерських господарств.

Притягаючим до картелю чинником є напевно обіцяна добра ціна. І колиб цей плян вдалося перевести в життя, то це було би поруч Радянщини друга спроба плянової господарки у хліборобстві, а передовсім у його продукції. Однак засадничою ріжницею тут є момент добровільної організації в американців і примусу на Радянщині. В додатку цей плян мають перевести покищо як пробу на один рік.

Переведення цього пляну вимагатиме величезного організаційного апарату та дуже докладної його праці, що можна буде перевести хіба в таких умовинах, як в Америці. Ця перша спроба добровільної пляновости у продукції сільського господарства дуже цікава і на її вислід чекатимуть нетерпеливо фахівці, економісти та політики.

Колиб цей плян вдалося перевести в життя, то як твердять деякі автори (Б. Лончковскі) з цього моглаб вийти тільки користь хліборобам Европи, бо тоді вивіз хліборобських продуктів з Америки був би куди менший, ніж досі, а з тим щезла би теж і примара непроданих запасів збіжа, що тяжить тепер над европейськими ринками.

(Хр.)

Порадня для вибору звання.

При кінці січня п. р. має оснуватися Порадня для вибору звання, яка істнуватиме при Головній Управі „Рідної Школи“ під назвою „Психотехнічна Комісія“.

Цю щасливу думку треба щиро привитати. Це вказує, що ми не хочемо відставати від передових культуних народів, де питанню призванневого порадництва присвячують велику вагу.

При теперішнім розвитку техніки й раціоналізації виробництва вимагають від кожного робітника (фізичного чи умового) якнайбільшої справности, щоби його продукт праці був якнайбільше досконалий і дешевий. Бо без того не може народнє господарство конкурувати з господарством інших народів, а це, очевидно, потягає за собою втрату економічної, отже швидко й політичної незалежности відсталого народу.

Ефект (справність) праці кожної одиниці буде найбільший тоді, коли людина працює в такому фаху, який найкраще відповідає її вродженим здібностям. Отож завданням Порадень для вибору звання — скермувати кожну людину до тої ділянки праці, яка відповідає її здібностям.

Щоби це завдання виконати, мусить Порадня розпоряджати такими засобами: 1) через відповідну обсервацію психічних і фізичних прикмет особи визначити її спеціяльні здібности; 2) знати, які здібности вимагає кожний фах і 3) знати запотребування ринку праці.

Якщо нема або не буде в найближчій будуччині праці в якомусь фаху, то Порадня радить вибирати фах споріднений, в якому є праця, який вимагає приблизно тих самих здібностей.

Отож призванева Порадня ставить собі ціль запевнити одиниці успіх у праці і щастя.

Проти добору найбільше відповідних людей до праці в ріжних спеціяльностях чуємо нераз такі заміти, що такий добір може позбавити багато людей всякої праці, а через те і підстави істнування. Це, очевидно, велика помилка. Ціль психотехнічних досвідів не усувати мало здібних людей від праці, але приділити кожну одиницю до такої праці, яка найбільше відповідає її здібностям. При відповідній організації суспільної праці кожна особа може мати найвідповідніше для себе заняття, яке буде з вдоволенням та успіхом виконувати.

Американський „самоходовий король“ Форд каже, що в нормальному громадянстві нема такої скількости хворих і калік, яких не можна би приділити до відповідної праці. Так нпр. у своїх фабриках він примістив таке число калік і хворих: без обох ніг 4, з одною ногою 234, без обох рук 1, з одною рукою 123, зовсім сліпих 4, сліпих на одно око 207, майже сліпих на одно око 253, глухонімих 37, епілептиків 60. Хворі на груди працюють у нього в окремих просторих і сонячних галях, відокремлених від здорових робітників, щоби їх не заражувати. Умови праці там такі, що ті хворі не тільки успішно працюють, але й при тім лікуються. При цьому слід ствердити, що Форд платить всім хворим і калікам платню у такій висоті, як і зовсім здоровим робітникам. Ефект праці тих хворих робітників і калік іноді є навіть кращий, як справність праці здорових і нормальних робітників.

Организоване Порадництво для вибору звання має величезне культурне й господарське значіння для народу. В розвитку такого порадництва заінтересовані в першу чергу шкільні і освітньо-виховні та господарські установи.

Активну участь у праці Психотехнічної Порадні повинні взяти наші педагоги, психольоги, лікарі, інжиніри та економісти.

Всі прихильники організованого призваневого порадництва, що є членами „Рідної Школи“, повинні стати членами Психольогічної Порадні та підтримати її морально й матеріяльно.

Стоїмо перед важким завданням, однак віримо, що вдасться нам його виконати.

Л.

Вісти з „Рідної Школи“.

I. Оснування нових кружків „Рідної Школи“.

У відповідь на чисельні запити й урґенси у справі основування нових кружків „Р. Ш.“ подаємо цією дорогою до відома інтересованим ось що: Основування нових кружків „Р. Ш.“ будемо від цього року (1933) переводити в інший спосіб, як це було дотепер. Вже цими днями розішлемо докладне поучення, яких формальностей треба при оснуванні нових кружків „Р. Ш.“ Тоді звернемо для доповнення чи пак перерібки прохання ріжних громад враз із підписаними статутами, надісланими до нас. Тоді також пришлемо до вжитку статути „Р. Ш.“ всім тим, що їх від нас домагалися.

II. Цьогорічна коляда.

На численні домагання ріжних гуртків, щоби проголосити в часописах вислід збірки на коляду з їхньої місцевости й імена збірщиків та висловити подяку всяким прихильникам „Р. Ш.“, повідомляємо всіх інтересованих, що по закінченні коляди буде збірка підсумована і проголошена окремо друком з виказом усіх громад і тих сум, які вони перешлють готівкою до каси Головної Управи. Тоді зробимо також загальний огляд цьогорічної коляди. За проголошення цілої збірки в часописах ми мусілиб платити.

III. Звіти з діяльности.

Звертаємося востаннє до Повітових Кружків „Р. Ш.“ з правом Повіт. Союзів Кружків з проханням, щоби ті, які ще не надіслали звіту з діяльности (на розісланих блянкетах) за 1931/22, надіслали їх найдальше до половини лютого ц. р.

IV. Льоката готівки „Р. Ш.“

Деякі кружки „Р. Ш.“ уладжуються з призбираною готівкою в той спосіб, що складають її в ріжних інституціях на „льокату“. Пригадуємо з усією рішучістю постанову, яка обовязує всі кружки „Р. Ш.“, що льокату готівки може кружок „Р. Ш.“ держати тільки в касі Головної Управи на конті дотичного кружка, якщо вона призначена на якусь окрему ділянку рідношкільної діяльности. Коли це звичайна касова надвишка, — її треба кожного місяця відіслати просто до каси Головної Управи на загальні потреби Товариства.

Головна Управа „Рідної Школи“.

Скликання райхстаґу за тиждень.

З Берліна повідомляють, що в пятницю, 20. ц. м. зібрався конвент сеніорів німецького райхстаґу. До останньої хвилини велися горячкові переговори між партіями, що мали вияснити ситуацію. Акція б. канцлера Папена, що підняйся посередничати між урядом Шляйхера і Гітлером, мала покищо тільки цей успіх, що гітлерівці згодилися переговорювати дальше з урядом. Серед такої ситуації конвент сеніорів рішив відложити заповіджене на 24. ц. м. плєнарне засідання парляменту за тиждень, отже до 31. січня. Дня 27. ц. м. відбудеться новий конвент сеніорів задля устійнення денного порядку того засідання райхстаґу, а тимсамим задля рішення, чи вже на денний порядок увійде комуністичне внесення на недовіря урядові Шляйхера.

В головній кватирі Гітлера у Мінхені не вірять в те, щоби гітлерівцям вдалося здобути перемогу у новій виборчій кампанії до парляменту. Партія не має на вибори грошей, а заходи у справі фінансової допомоги у заграничних банках не принесли успіху. Це й було головною причиною відложення кампанії з урядом на тиждень.

—o—

Гітлерівці за карою смерти для пацифістів.

У Франкфурті н. М. гітлерівці розбили пацифістичне зібрання Міжнародного союзу жінок для мира і свободи. Ледви одна делегатка розпочала свою промову, на трибуну вийшов провідник гітлерівської штурмівки і відчитав резолюцію, що закликає през. Гінденбурґа встановити кару смерти для всіх противників війни. В тій хвилині розміщені на салі і галерії гітлерівці почали кидати смердючі бомби, викликуючи загальний переполох. Збори мусіли закрити. Поліція арештувала винуватців.

—o—

Польсько-австрійські торговельні переговори.

ВІДЕНЬ, 20. І. ПАТ. Польсько-австрійські торговельні переговори, що відбуваються у Відні, довели до узгіднення значної частини преференційних мит, які Польща могла би признати Австрії. Не погодилися досі щодо вивозу вугля і худоби з Польщі. Після короткої перерви переговори будуть продовжуватися.

—o—

Внутрішнє переселення в Радянщині.

МОСКВА, 21. І. ПАТ. З вчорашнім днем припинено аж до відкликання діяльність урядів цивільного стану у Москві, Ленінграді, Харкові та в інших місцевостях, віддалених 100 км. від тих міст. Тому не дають ані вінчань, ані розводів, не можна теж законно адоптувати. Це має тревати аж до укінчення видавання пашпортів значить до кінця квітня. Припинення діяльности тих урядів має на меті унеможливити декому побут у більших містах завдяки женячці та адоптації. Багато людей покидає вже тепер Москву добровільно. Залізничі двірці виглядають тепер як підчас евакуації.

Процес в родині Бурбонів.

ВІДЕНЬ, 21. І. ПАТ. У Вінер Найштат розпочався вчора цивільний процес за спадщину після кн. Жема Бурбона, претендента до еспанського престола. Покійний записав значне майно в Австрії й південній Франції та багато памяток одній із своїх доньок, а саме княжній Беатрічі Масімо. Сестра її Алісія дель Прет заквестіонувала завіщання, домагаючися пів міліона шилінґів. У цій спадщині находиться історичний нашийник, який свого часу Наполеон подарував княжній Люїзі. Носила його Марія Антонета, ідучи на шафот. Між предметами находиться забальсамоване серце Людвика IV.

—o—

Револьта в Еспанії.

ПАРИЖ, 21. І. ПАТ. Повідомляють з Еспанії, що без огляду на енерґійну акцію влади революційний рух ще не здавлений. Терористичні акти повторюються. Минулої ночі у Севілі вибухла бомба біля Народного Дому. Від експльозії потерпіло кільканацять осіб.

Архикнязь Франц-Фердинанд і українська справа.

В сьогорічньому різдвяному числі „Діла“ (ч. 6 з 7. січня 1933) появилася статтл д-ра Василя Панейка під заголовком „Одна з загадок“, що торкається особи австрійського престолонаслідника Франца Фердинанда, погибшого трагічно від куль сербських політичних заговірників Надейка Кобриновіча і Габора Прінчіпа в Сераєві дня 28. червня 1914 р. Автор цеї інтересної статті подає коротенький зміст обемистої монографії француського журналіста Моріса Мюре (Maurice Muret — „L'Archiduc Francois-Ferdinand“) про архикн. Франца-Фердинанда, передовсім відносно характеристики його особи і його політично-державних плянів. М. Мюре не подає, які це були пляни, бо до цього не знайшов відповідних джерел, а архів покійного архикн. Франца Фердинанда покищо опечатаний і недоступний для дослідників. Впевняє тільки, що архикн. Франц Фердинанд не бажав зовсім війни між Австро-Угорщиною і Росією, навпаки, бажав собі віднови тісного союзу 3-х цісарів — австрійського, німецького і російського — себто створення нового „святого союзу“ консервативних і правовірних потуг проти грядучих масонських, республиканських і соціялістичних сил.

Щодо плянів політики Франца-Фердинанда на внутрішньому фронті — то після М. Мюре архикнязь думав про перебудову дуалістичної монархії на триялістичну — німецько-угорсько-югословянську, а може і про іншу, ширшу комбінацію — федерацію національних держав. Які саме були конкретні пляни покійного престолонаслідника, М. Мюре не подає, не маючи до цього відповідних матеріялів. Натомісць подає їх у своїх недавно друкованих спогадах італійський дипльомат граф Сфорца. Він на підставі особистого знайомства з пок. архикнязем впевняє, що Франц-Фердинанд мав на думці перебудову дуалістичної австро-угорської монархії на федерацію національних держав (держав, не коронних країв!), звязаних зі собою габсбурською династією — на якусь Наддунайську Швайцарію монархічного крою, в якій і українці з Галичини, Буковини і північної Угорщини знайшли би свою національну українську державу на своїй етнографічній території.

Мабуть граф Сфорца має повну рацію. Пляни Франца-Фердинанда перевернула вправді світова війна, якої вихідною точкою є саме його смерть і опісля повний розвал Австро-Угорщини. Та всеж знайшли вони частинний відгомін у жовтневому маніфесті з 1918 р. останнього австрійського ціс. Карла про перебудову Австрії на національні держави. Було це вже в хвилі цілковитої агонії габсбурської монархії і маніфест остав тільки паперовим історичним документом без ніяких життєвих наслідків.

До розвязки „одної з загадок“, що її порушив мій давний товариш і приятель В. Панейко, докину і я від себе декілька слів.

З початком жовтня 1911 р. по зложенні адвокатського іспиту у Львові виїхав я на студії до Відня. Записався я на фільософічний факультет віденського університету і між іншими слухав я викладів з історії Східньої Европи проф. д-ра Ганса Іберсбергера. Тут стрінувся я з нашим молодим істориком Евгеном Перфецьким, студентом московського університету, сином галицького еміграната, що тоді приїхав з Москви на студії до Відня. Проф. Іберсбергер (D-r Hans Uebersberger) викладав не в університетському будинку, але в домівці Інституту Східної Европи при Hörlgasse, що його фундував значними засобами провідник австрійських клерикалів князь Ліхтенштайн, особистий приятель архикнязя Франца Фердинанда. В Інституті була значна бібліотека по історії Східної Европи з найновішими виданнями в мовах: московській, польській і українській, які то мови проф. Іберсбергер зовсім добре розумів. При Інституті була його особиста робітня і семинар історії Східньої Европи. Університетським возним, що обслуговував в кабінеті професора і у підручній бібліотеці був галицький українець, колишній підстаршина галицької армії. Проф. Іберсбергер (він недавно — вже по розвалі давньої Австрії — був ректором віденського університету) відносився незвичайно прихильно до українців, знав добре наші політичні стремління і історію польсько-української та московсько-української боротьби в минулому і сучасному. Був безсумнівним прихильником нашої повної політичної і державної еманципації. Інтересувався передовсім новішою історією, а навіть подіями біжучої політики. Слідкував за московським націоналістичним рухом і за братнім до нього всепольським рухом. У нього в робітні були всі числа московського „Нового Времени“ і львівського „Слова Польского“ та цілий ряд московських, польських і українських періодиків, між іншими щоденники львівське „Діло“ і київська „Рада“.

Інтерес проф. Іберсбергера на теми злободневної політики трьох словянських народів — москалів, поляків і українців — мав практичну ціль. Проф. Іберсбергер був саме за вставленням свого протектора кн. Ліхтенштайна сталим інформатором престолонаслідника Франца-Фердинанда про справи російські, польські і українські у самій Росії і в границях Австрії. Не диво, що маючи такого всесторонно і безпосередньо обзнайомленого з подіями інформатора як професор Іберсбергер, був архикн. Франц-Фердинанд зовсім добре зорієнтований в політичних російських справах і у тодішніх польсько-українських взаєминах у Галичині, здається краще, як неодин з австрійських президентів міністрів чи австро-угорських міністрів закордонних справ. Про самого архикнязя Франца Фердинанда проф. Іберсбергер згадав раз у розмові зі мною, що це „ein Man der grossen bahnbrechenden Staatsreformen in der nahen Zukunft“. (Чоловік великих переломових державних реформ у недалекій будучности). Виходить, що проф. Сфорца має повну рацію відносно плянів архикнязя Франца Фердинанда щодо основної перебудови Австро-Угорщини.

В літньому семестрі 1912 р. брав я участь в семинарі проф. Іберсбергера і тоді мав нагоду ближче з ним зійтися. У цьому часі польсько-українські відносини в Галичині були незвичайно напружені. З одної сторони явне братання між всепольським послом гр. Ал. Скарбком і московським чорносотенним націоналістом, послом до думи гр. Вол. Бобрінським, поширення москвофільської пропаганди та скріплення всепольського фронту — з другої неполагода реформи виборчої ординації до галицького сойму й оснування українського університету були притокою до рішучих виступів українського громадянства і українських послів.

Д-р Степан Баран.

(Докінчення буде.)

Америка просить Анґлію на конференцію.

ЛЬОНДОН, 21. I. ПАТ. Запрошення Америки, що закликає Анґлію вислати місію до Вашинґтону задля переговорів у справі довгів та в інших господарських справах, викликало в урядових кругах деяку констернацію. Нема сумніву, що Америка за уступки у справі довгів зажадає концесій в тарифах. Уступки, яких зажадає Америка від Англії торкаються: 1) повороту до парітету золота, 2) знесення протекційних мит, установлених в Отаві. Обі ті умовини годі приняти. Становище Рузвельта і Гувера утруднює скликання всесвітньої економічної конференції, яку плянує прем. Мекдональд.

——o——

З життя наших установ.

Загальні Збори Т-ва „Воля“.

В неділю 15. I. відбулися у Львові Загальні Збори Т-ва українських дозорців „Воля“ у власній домівці при вул. Краківській ч. 5. На збори прибуло поверх 250 членів, які виповнили вщерть не тільки обі кімнати домівки, але й суміжний коридор, а навіть частину подвіря.

Збори отворив і їм проводив голова Т-ва п. Жмінковський Іван. Зі звіту присутні довідалися, що „Воля“ має тепер 320 членів і понад 1.000 золотих готівки, зложеної на книжочку в Земельнім Банку Гіпотечнім. Хоч Т-во істнує всього 5 місяців, спромоглося вже не тільки на власну домівку, але й на прегарний прапор вартости 800 зол.

Після вичерпання всіх точок денного порядку Збори вибрали знову головою Т-ва п. Жмінковського. До Старшини війшли самі свідомі і тверді під національним оглядом дозорці, які дають запоруку, що Т-во буде й дальше розвиватися якнайкраще і боронити з успіхом інтереси своїх членів.

Варто ще зазначити, що Збори рішили вишасигнувати з каси Т-ва 100 зол. на виклади громадського знання, що їх улаштовує Народня Організація Українців м. Львова. Від тієї Організації були на Зборах пп. Березовський і Добрянський.

§ 19.

До Високоповажаного Пана Олександра Костика Відповідального Редактора часопису „Діло“ у Львові Ринок ч. 10.

На підставі § 19. пресового закону з дня 17-го грудня 1862 р. Д. З. Д. ч. 6 за 1863 р. прошу вмістити в найближчому числі часопису „Діло“ на тому самому місці й тими самими черенками спростування статті п. н. „Зміна статуту Т-ва „Луг“, вміщеної в „Ділі“ ч. 11 з 18-го січня 1933 р.

1) Неправда що „Ред. Боднарович зазначує, що „Новий Час“ і „Наш Прапор“ хотів „Лугам“ прислужитися“ — натомісць правда, що я сказав, що справа „Лугів“ — це суто політична справа і політичні чинники обовязані заняти до неї ясне й рішуче становище.

2) Неправда, що „Ред. Боднарович щодо карикатури в „Комарі“ признає, що була невідповідна“, натомісць правда, що я сказав, що за ту карикатуру не відповідаю.

3) Неправда, що „Ред. Боднарович зазначує, що його ніхто не може переконати, що моральне виховання молоді буде таке, як вони собі того бажають“, натомісць правда, що такого баламутного речення я взагалі не сказав, а сказав, що не вірю, аби в нових „Лугах“ моральне виховання молоді було таке, яке потрібне для добра українського народу.

4) Неправда, що „Ред. Боднарович зазначує, що він здає собі справу, що багато української молоді йде до „Стшельца“, але це „невелика шкода“, натомісць правда, що я сказав: „Здаю собі з того справу, що дехто з української молоді вступає і буде вступати до „Стшельца“, але так роблять тільки морально малововартні одиниці і тому це невелика шкода“.

Львів, дня 20-го січня 1933.

Осип Боднарович

Як відомо, пресовий закон забороняє додавати до спростувань на підставі § 19. в тому самому числі якийнебудь коментар. Тому відкладаємо їх до найближчого числа.

Ревізії й арештування в Золочеві

Ревізії й арештування, що почалися в Золочеві ще вічю 23. грудня м. р., про які писали ми вже в „Ділі“ — досі не покінчилися.

В останньому часі ревізії й арештування йшли здебільша серед учнів української прив. гімназії. Загальне число всіх арештованих і переслухуваних перейшло сотню. В останньому висилі відставили до судових арештів (на т. зв. „Замок“) окружного суду у Золочеві студ. прав М. Сагатого й учня 8 кл. гімн. Volod. Богоновича.

Крім згаданих відставили до вязниці з невідомих причин учнів 8. кл. гімн. Мудрого В. і Городиловського Е.

Переслухували теж багато жінок-студенток і учениць.

Деяких студентів, арештованих 23. XII. і випущених потім на волю, переслухували відтак удруге на обставину, де і як перебули Різдвяні Свята.

Судових затверджень ревізії та арештувань ніхто не одержав.

—с—

НОВИНКИ

— **З нинішнім числом висилаємо чеки П. К. О., якими просимо пересилати передплату.**

— **Товариство Українська Захоронка у Львові** подає інтересованим до відома, що влаштовує двомісячний курс для провідниць ведення Садків і Захоронок. Курс, який розпочинається дня 2. лютого 1933 р. ведуть фахові учительські сили, практики відбуваються по Захоронках. Наука відбуватиметься в вечірніх годинах. Оплата за науку і практику 15 зол. місячно. Зголошення письменні слати до Т-ва Українська Захоронка у Львові, вул. Руська 3/І. пов. 2—3

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 744-?

— **Першорядна кравецька робітня А. Дуфанця,** Львів Пасаж Миколяша, II. пов., напроти кіна „Утіха“. 1250 2-25

— **Д-р Миронович Антін орд.** у внутрішніх недугах Львів, вул. Жовківська 64, ч. тел. 52-05. Лічення кварцовою лямпою. 1124 7—?

— **До відома просвітним установам.** Читальні „Просвіти“ негайно звернуть через свої філії збіркові листи „Дару Просвіті“ з грудня 1932 р., бо Матірне Т-во мусить зложити воєвідствам звідомлення з висліду збірки. Філії „Просвіти“ до 5. лютого ц. р. подадуть назвиска збірщиків, які не звернули збіркових ліст.

— **Арештування.** З Калуша пишуть нам: Дня 18. I. 1933 арештували тут м-ра прав Володимира Ничая і відставили мабуть до Львова. Перевели теж у нього ревізію. Причина арештування невідома.

— **Українїка в радіо.** У суботу 18. ц. м. в год. 23. виголосив д-р Ганс Цбінґен з Цюріху радіо-відчит німецькою мовою про свої враження з піврічної культурної поїздки по Польщі. Виклад трансмітував Краків на Львів і Варшаву-Рашин. Після загальних завваг про польську літературу та висловлення жалю, що зах. Европа не знає таких поетів-письменників, як Міцкевич, Словацький, Тетмаєр і Виспянський — прелеґент перейшов до архітектури. Три міста Польщі вважає він архітерними клейнотами: Краків, Львів і Вильно. Для нас цікаве те, що прелеґент говорив про Львів: Хоча виклад був у польонофільському дусі (для прелеґента, до того швайцарця, культура й мистецтво стоять понад політикою) — і хоча про Краків і Вильно прелеґент висловлювався з ентузіязмом та суперлятивами, то переходячи до Львова зараз підчеркнув український характер міста, щобільше, говорив про нього, як про **цілковитий витвір української культури.** ...„Ще сьогодні — говорив він — бачу, — як колись з гори Льва,— катедру св. Юра з її бароковою вежою, що царює понад зеленю дерев та далеких лісів у синій млі; з її вежочками, що наче полумя горять тим комплексом стилів, барока з византійським, з орієнтальним. Горять під подувом вітру зі сходу, з безмежних степів України, що її пісні підбадьорували польських поетів творити більше і краще ніж їх рідні польські пісні. З тої України, якої мова була колись основою інших слав'янських мов, якої культура ллялася широким струмком на Захід, щоби помагати між іншим до творення й перетворювання польської культури“... При кінці відчиту цікава згадка про гуцулів. ...„Найглибші враження довелось мені пережити у Східних Карпатах, у королівстві Чорногори і Ґорґанів, серед гуцулів, цих індіянів Европи. Мають у собі велику, дуже велику культуру, що сильно проявляється скрізь, — як у вишивках, різьбах, ношах, звичаях... Щасливці! Живуть собі у своїй примітивности, бо завдяки комунікаційним перепонам не дісталась ще до них наша американська „цивілізація“, що нам на Заході вбиває душу, почування, словом все, просто мордує нас“... З захопленням згадує прелеґент свій побут на Гуцульщині і називає її раєм Европи, де моглиб відродитися „перецивілізовані“ европейці. Видно, що слова „індіяни“ вживав у добрій волі, без крихітки глуму чи іронії. Українські мистецькі кола повинні нвязати листування з д-ром Гансом Цбінґеном, як людиною прихильною українській культурі.

— **Львівський воєвода остає.** Часописи принесли були вістку про пляноване перенесення львівського воєводи д-ра Ружнецького. З міродатних кол заперечують цю вістку.

— **Невдала коровяча демонстрація.** Щоби запротестувати проти податку від молока, австрійські продуценти і торговці набілу рішили зробити оригінальну демонстрацію. Вони хотіли зігнати до Відня з околиці 5.000 коров і уставити їх перед будинком парляменту. Однак поліція заборонила цю демострацію.

— **Спав 10 місяців з мумією.** З Гановеру повідомляють про несамовите відкриття, яке зробила тамошня поліція в мешканні одного аптикаря, що займався знахорством. Його сусіди повідомили поліцію, що жінка аптикаря щезла від 10 місяців без сліду. Коли поліція увійшла до його мешкання, застала його в ліжку коло мумії, якою була його жінка. Аптикар не виходив цілий час з дому, живлячись харчами, яких мав великі запаси. Спав разом з жінкою, яку переміняв на мумію. Лікарі ствердили, що це людина несповна розуму.

— **Жертва легкодушної жінки.** Перед судом присяглих у Львові відбулася розправа проти 39-л. возьного з Рави Р., Ів. Чижа, що сам обвинуватив себе за замах на потяг і цілу низку крадіжей та вломів. Спершу був, як говорив перед судом, порядним чоловіком, але на своє нещастя оженився з лихою жінкою, що його зраджувала, вела розпусне життя й намовляла до крадіжей. Щоби зірвати зі світом і дістатися до вязниці, він пробував спричинити залізничу катастрофу, підкопавши залізничий насип між Равою Руською і Камінкою Волоською, однак до катастрофи не прийшло, бо тільки машина вискочила зі шин. Винуватця тоді не викрили. Опісля почав красти і вломлюватися до кас, переважно удачно, так що акт обвинувачення закидає йому 7 крадіжей та вломів. Розправа скінчилася засудом Чижа на 4 роки за злочин крадіжей. Від закиду замаху на потяг його увільнили, бо суд не повірив його самообвинуваченню.

— **Влом до кооперативи.** Оноді вечором до кооперативи в Запитові, пов. Львів, вломилися Вас. Чмелик і Ол. Сусь. Вкрадені річи вони покинули та втекли. Підчас утечі стріляли до погоні.

— **Спалив три загороди.** В Ременові пов. Львів згоріли три господарські загороди. Доходження виказали, що вогонь підложив господар Черак наслідком маєткового спору.

— **Трагічна смерть учительки.** В Дрогобичі згинула 28-літна вчителька гімназії Марія Баран, донька почтового урядовця зі Львова. Ідучи спати, напалила в печі так неосторожно, що зачадилася на смерть. На другий день рано мала взяти участь у лещатарській прогульці.

— **Загадочне душегубство.** На дорозі коло села Вороців пов. Городок застрілив хтось 24-літнього Михайла Кадлубця з Вороцова. Душогуб покищо незнаний.

— **Грабіжницький напад.** На Мих. Мандака, що йшов дорогою зі Шибельні (пов. Жовква) напало двох людей та загрозивши йому ножами й крісами забрали в нього 15 зол. Поліція арештувала обох. Це брати Федь і Петро Бициків.

— **Згоріло 2.000 однострої́в.** У касарні 22 п. п. в Седльцях вибухла в маґазині однострої́в пожежа. Хоч почалася негайна рятункова акція, згорів цілий маґазин з 2 тисячами одностроєвих комплетів. Шкоду обчисляють на 35.0000 зол. Доходження мають виказати причину пожежі.

— **Дефравдант перед судом.** Карний суд у Варшаві розглядає справу бувшого віцедиректора Банку зарібкових спілок, Яна Гіндеміта, що здефравдував 317 тисяч зол. Він утік до Франції, однак звідтам спровадили його назад до Польщі. Обвинувачений каже, що вкрадені гроші програв на кінських перегонах і в карти. Дістав три роки вязниці.

З ОСВІТНЬОЇ КОМІСІЇ.

Проект акад. закону.

У суботу радила в соймі освітня комісія над проектом закону про академічні школи. В засіданні взяли участь міністр Єнджеєвич, віцеміністр о. Жонґолович і запрошені ректори високих шкіл. Президент академії наук Костанецький сказав, що заворушення шк. молоді в Польщі не є надто поважні. Молодь, крім першого року, є досить спокійна.

Всі представники високих шкіл заявилися проти проекту, м. і. тому, що проект віддає рішення в багатьох чисто наукових справах у руки міністра, який гірше знається на цілости справ.

АРХИКН. ОТТО ТАКИ ПЕРЕГОВОРЮЄ?

Зачувати, нібито архикн. Отто Габсбурґ, що є тепер у Берліні, переговорював там із представниками надрейнського промислу. Обговорювали можливість рівночасного повороту Гоґенцолернів у Німеччині й Оттона на австро-угорський престіл.

ЯПОНІЯ ПРИЙМЕ ДРЮМОНДОВУ ФОРМУЛУ.

ТОКІО, 21. I. ПАТ. Уряд звернувся до свого делеґата в Женеві, щоби приняв Дрюмондову формулу, коби лише скреслили клявзулю, яка передбачує участь не-членів Ліґи Націй.

Міністер закорд. справ сподіється, що тепер можна буде осягнути порозуміння, одначе зазначує, що відповідь Японії буде неґативна, коли лише комітет домагатиметься вдержання резолюції з 20. XII. 1932. без введення ріжних змін.

АВТОБУСОВИЙ СТРАЙК.

ЛЬОНДОН, 21. I. ПАТ. У страйку автобусових робітників бере вже участь більше як 10.000 людей, або майже половина загалу робітників.

26 ШАХОВИХ ПАРТІЙ.

МІЛЯНО, 21. I. ПАТ. Відомий шахіст Боголюбов, що є тепер у Міляно, розіграв у місц. клюбі рівночасно 26 партій з найкращими місцевими шахістами. Висліди мечу такі: 17 партій виграних, 4 програні та 5 ремі. Меч іще повторять.

ПОМЕР АНҐЛ. ПИСЬМЕННИК.

ЛЬОНДОН, 21. I. ПАТ. Помер тут відомий повістяр Джордж Мур.

СНІГИ НА 10 М. ВИСОКІ.

КИШИНІВ, 21. I. ПАТ. Наслідком великих снігів у Бесарабії здержали зовсім на деяких шляхах залізничий рух. Подекуди поїзди їздять із перешкодами. Сніги, головно в півд. Бесарабії, доходять до 10 м. висоти.

— **Протижидівські ексцеси в Чернівцях** були 19. ц. м. з приводу судової розправи проти 9 комуністів. Між обвинуваченими находиться Поля Пашкуцьяна, над якою знущалися жорстоко в слідчім арешті. Коли розправу відложено до 26. ц. м. румунські студенти перетягали великою юрбою вулицями й били стрічних жидів. Демонстрації тревали до пізного вечора.

— **Дрібні вістки.** У звязку з останнім днем „3-х Л.“ поліція у Львові переводила ревізії у комун. організаціях і арештувала около сто осіб. Комуністи старалися уладити в суботу демонстрації на Бернадинській та Академічній площі біля каварні „Рома“. Кравець Генр. Федер побив шиби в згаданій каварні. Поліція розігнала демонстрантів. — У Кривчицькій кольонії за Личаківською рогачкою пострілилася з револьвера свого господаря наймичка Текля Яцків. — До Брухович приїхав краківський віцепрокуратор Шипула, де з ап. суддею Ляневським переводив візію в віллі архітекта Заремби. В лютім відбудеться там ще одна візія. — Пос. Санойца сказав у соймі, що польський монополь веде звичайний „швіндель“, бо дає до скриночки меншу скільність сірників. — У Перемишлі в звязку з днем „трьох Л“ поліція перевела в місті та повіті ревізії й арештувала 18 комуністів. У якогось Вельдмана найшли цикльостиль і летючки.

— **Траґічна операція.** У шпиталі у Варель (Ольденбурґ) оперував лікар д-р Букен молодого пацієнта, що мав глибокий боляк на шиї. В часі майже одногодинної операції д-р Букен нагло занеміг і перенесений до сусідної кімнати помер на удар серця. Тимчасом пацієнт, що знаходився у наркозі, дістав сильної кровотечі і заки прийшов інший лікар, умер із знесилення.

— **Пригода двох летунок в Африці.** Англійський капітан-летун Комб вирятував з небезпечної ситуації дві англійські летунки, міс Пейдж і міс Сейль Баркер, що летіли з Капштату до

Льондону і з причини дефекту мотору мусіли осісти в околиці Невробі в середній Африці. Підчас примусового осідання обі летунки тяжко потовклися, а що скінчилися харчі, грозила їм голодова смерть. Кап. Комб довідався від іншого летуна, що біля Невробі лежить розторощений літак, а коло нього находиться дві жінки. Комб прилетів негайно на місце катастрофи і ствердив, що там годі осісти на землю. Тому опустився три милі дальше і звідтам прийшов пішки до обох летунок. Міс Пейдж мала зломану руку і ногу і тому Комб зладив з крила, розбитого літака ноші і при допомозі другої летунки, що потовклася лекше, переніс її до свого літака. Тимчасом з Невробі вирушив санітарний самохід, однак не міг дістатися до місця, де находився літак кап. Комба. Тому літак забрав обі летунки на свій апарат і привіз до Невробі, де обі приміщені в місцевому шпиталі.

—o—

З театру.

Театр Ріжнородностей: „Маґія", комедія на 3 дії Честертона.

Честертон — англійський католик і ліберал в одній особі. Це своєрідна англійська сполука, незрозуміла на „континенті". Деяким вірним волосся встає дуба, коли він починає боронити цитатами зі св. Письма потреби вживати алькоголю, їсти мясо (проти вегетеріянців!) та інших прав на свободу людини.

Хто цікавий, як виглядає його оборона чудес, нехай піде на „Маґію". Почує сила дотепних арґументів, але песи не побачить. Те, що він каже про старі та нові штучки чарівників, торкається точно його самого. Воліємо старі „штуки", в яких автори нам нічого не розясняють, ніж нові, де нема нічого крім розяснень. Честертон першорядний, дуже ориґінальний ессаїст, але він не Бернард Шов, що вміє єднати діялектичні бої зі сценічним нервом. **м. р.**

—o—

Із судової салі.

РОЗПРАВА ПРОТИ РЕД. ДМ. ПАЛІЄВА.

В суботу 21. ц. м. відбулася у великій салі суду при вул. Баторія розправа проти ред. Дм. Палієва, якого на першій розправі в червні м. р. засудили були на три роки вязниці за промови на посольських справоздавчих вічах. Найвищий Суд, як ми вже повідомляли, зніс цей присуд і передав справу з поворотом до окружного суду у Львові для виміру нової кари.

Теперішня розправа відбулася вже не перед суддями присяглими, а перед трибуналом, якому проводив о. суддя Тертіль, а як вотанти засідали о. с. Яґодзінський і Млинарський. Боронив адв. д-р Володимир Старосольський, обвинувачував прок. Циган.

Після короткої промови прокуратора і знаменитої промови обор. д-ра Старосольського трибунал по нараді видав присуд, яким **обв. ред. Дм. Палієва засудив на півтора року вязниці.** А тому, що засуджений просидів уже 14 місяців у слідчій вязниці (з того кілька місяців у Бересті), то лишилось йому ще відсидіти 4 місяці і 3 дні.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ПЕТРО МАСЯК.

Дня 16. січня ц. р. відбулися величаві похорони бл. п. Петра Масяка у Мшані, пов. Городок, при великому здвизі місцевого і позамісцевого громадянства. Не диво. Покійний відзначався сильним громадянським характером та горячою любовю свого рідного. За це прийшлося йому немало натерпіти. А вже найбільше потерпів він у памятному 1930 р. Від того часу западав на здоровлю щораз більше і дня 13. січня перестало бити його серце.

Бл. п. Петро Масяк уродився дня 9. липня 1871 р. у Мшані. По скінченні гімназії вступив до почти і як урядовець робив службу у Жабю, Нижанковичах, Куликові, Черлянах, Городку. В 1912 р. іменували його почмайстром у Конюхах. В часі світової війни був при військовій цензурі в Остравській Мораві, а відтак завідував почтою в Добросині і Гільчу, де застала його визвольна війна. Брав живу участь у будові власної держави. За це не приняли його до служби в повоєнних роках. Щойно в 1926 р. по всяких заходах приняли його знову до служби і кинули до Бидгощі, де перебував три роки. По спенсіонуванні в 1928 р. осів на постійне в родинному селі Мшані і віддався роботі над піднесенням культури й добробуту родинного села. Працював ревно в усіх товариствах. Не було установи, котрої не був би членом, не було збірки, в якій не взяв би участи, не було сходин-анкет у повіті чи у Львові без його участи. І завдяки йому село піднеслося високо й передує всім громадам городецького повіту. Тому всі громадяни проводили Покійного на вічний спочинок зі сльозами на очах. Зложили вінці: чит. „Просвіти", кооп. „Гаразд", Брацтво Найсв. Тайн, хор та амат. гурток читальні, кружок „Сільського Господаря" та молодь — усі із Мшани. Прощали: місцевий парох о. дир. Хмельовський, о. д-р Цегельський в імени українських установ Городеччини, п. Петрик від Матірнього Т-ва, п. Ковальський від „Сільського Господаря", п. Михайлишин від читальні „Просвіти" у Мшані. Співав хор з Городка, грала орхестра з Керниці.

Земля, яку він так щиро любив і за яку терпів, нехай буде йому легка!

—o—

Дописи.

СТАНИСЛАВІВ.

З життя філії „Просвіти". Одною з найактивніших секцій філії „Просвіти" є, побіч відчитової секції, мужеський хор „Думка". Хор цей оснувався перед 3 роками. Ініціятором заснування хору, його дійсним організатором і першим диригентом був мгр. Леонтій Крушельницький. Тільки завдяки його організаційному хистові і праці та тій широкій симпатії, яку він має у молодих, зискала філія „Просвіти" новий, гарний засіб для осягнення своїх завдань. Приступаючи до організації хору, мгр. Л. Крушельницький хотів не тільки скупчити прихильників української пісні, що студіюючи її, заприязнювались з нею і станиславівське громадянство, але в круг впливів хору задумував втягнути і повіт. Тепер, коли на працю хору дивимося з перспективи 3 літ, мусимо признати, що це йому вповні вдалось осягнути. Це і є з певністю для нього найбільшою сатисфакцією за його плянову і безперервну працю. А праця не була легка. Сьогодні хор начисляє 28 співаків, здисциплінованих, знаменито вишколених, безперервно працюючих. Складається з ремісників і студентів, але всі вони зжиті з собою і перенятї одною ідеєю. За 3 роки хор „Думка", крім 6 самостійних концертів у Станиславові і помочі в 14 концертах, уладжуваних ріжними товариствами, дав 69 концертів у читальнях „Просвіти" станиславівської філіяльної округи, всюди викликуючи ентузіязм для української пісні. Бачимо вже і сліди цієї пропаганди пісні. У своїй програмі пісень для читалень хор має 5 комплетів: на свято „Просвіти", свято книжки, Шевченківський концерт, Франківське свято і пропаґандистичну вечірку пісні. Крім пісень хор має своїх підготованих промовців і добрих декляматорів, так, що своїми силами переводить кожне свято. Коли до цих вислідів додамо і внутрішню працю, себто працю хору над собою (постійні проби тричі в тижні), тоді будемо мати повний образ праці цієї секції. За останніх два роки змінялися диригенти кілька разів, але найбільше праці над вишколенням хору вложив проф. Іван Недільський, якому „Думка" завдячує дуже багато. Тепер знов спитує обняв знову мгр. Л. Крушельницький. Коли праця буде йти цим темпом, що досі, то хор буде під кожним оглядом зразковою організацією цього роду.

Заг. збори „Молодої Громади". Вже рік істнує в нашому місті товариство „Молода Громада", орґанізований вияв молодої ґенерації. За ввесь час товариство, крім листопадового свята, академії в честь Стефаника, курсу танців та якоїсь невдачної забави, абсолютно нічого не зробило. І тому загальні збори т-ва, які відбулися 1. І. 1933, були блямажем для „Молодої Громади" та прикрим поличником для її членів. На оправдання такого стану вишукували ріжні причини. За головну причину подали обставину, що т-во зараз після заснування розбилося на секції, які з діяльністю самого т-ва не мали багато спільного, а свою приналежність у товаристві вважали тільки формальним фірмуванням. Подано й менші причини, які з певністю в деякій мірі вплинули на ослаблення діяльности т-ва. Можна їх було вишукати й більше. Але поза тим усім криється не що інше, тільки недостача охоти до організованої суспільної праці і дуже неповажний підхід молоді до справи будови й орґанізації українського життя. І тому в льокалях, де можна грати в карти, такий натовп, що не найдеш вільного місця, а до поважної праці ледви кількох людей можна притягнути. Загальні збори „Молодої Громади" виявили, що станиславівська молодь, яка на кожному кроці нарікає на опортунізм та назадництво старшого громадянства, сама у громадянське життя, крім безплідної критики, нічого нового не внесла. Над цим мусить подумати нововибраний виділ „Молодої Громади" та подбати, щоби описані загальні збори були зворотним пунктом до кращого.

БУЧАЧ.

Домагаються української молитви. В грудні м.р. внесли селяни села Яргорова, пов. Бучач, через своїх односельчан п. Дмитра Білоуса й Олексу Мохнатого до шкільного інспекторату в Бучачі протест проти введення до школи відомої і голосної вже молитви. Ось зміст зредагованого самими селянами протесту: „До Пана Шкільного Інспектора! Високоповажаний Пане Інспекторе! Ми, підписані батьки, вносимо отсим зажалення і протест проти того, що наші діти рідні моляться у школі по польськи. Відколи наш нарід виступає в історії, ще ніколи не було того, аби наші українські діти молилися в чужій мові, а все душа людини розмовляла з Богом у своїй мові. Ми, батьки, уважаємо, що культурний світ дає волю людській душі славити Бога в її рідній мові, бо молитися в чужій мові до Бога є насильством над людською душею. Ми болюче все відчуваємо, що наші діти моляться у школі по польськи і через те протестуємо проти молитви в чужій мові і просимо Вп. Пана Інспектора, аби видав зарядження до управи школи в Яргорові, щоби молитва у школі для наших українських дітей була ведена лише в нашій українській мові, так, як це було дотепер. Яргорів, дня 19 грудня 1932 р." (Слідують підписи 75-ох батьків).

ВІДГУКИ ДНЯ.

Нова манія.

Були в нас часи йо-йо-манії і здається, безповоротно минули.

Львівські кишенькарі покинули були на якийсь час свій улюблений фах і кинулись продавати цю глибокоумну забавку.

— Варшавско-влоска заваба Йо-Йо! Тилько 60 грошн.

Люди купували. Хоч не ставало на обід, хоч прачка подала до суду, а сторож зборгував учора десятий раз браму. Купували.

А потім то в гору, то в долину, то в гору, то в долину, а коли знудилося — зміняли: то в долину, то в гору...

Гарна і ріжноманітна забава. Працює тіло і дух. І чоло пріє і мозок мучиться.

Але минулося. Нині, як хто ще йойочиться, то це вже невилічимий ентузіяст, або впертий дослідник.

Ледви перший сніжок упав на ніс львівського громадянина — йо-йо пішло в кут, а його місце зайняли лещата.

Лещата, лещета, лещіта. Як хто хоче і любить, бо однако ця назва не грішить глуздом.

Возьмім „лещата", бо так називалися досі дві дощинки, які привязував наш нарід до зломаної кінчини.

Отже лещата!

І пішло з цього.

Мущини, що досі тільки раз на день вставали з фотелю, жінки, що вже пять літ тому перестали фарбувати сивий волос, діти, що врешті збридили собі пипку — все кинулося на лещата.

Про середняків і не казати, а про молодь тим більше.

Зароїлися вулиці, площі, насипи людьми, всілякої масти і ґатунку, а кожний із затисненими зубами і з твердою постановою бодай раз зїхати з горбка не на чім іншім тільки на дошках.

Але що це все супроти сцен, які розграваються на неврожайних полях довкола Львова. Трияничча товпа засіяла поля і луки як єгипетська саранча та сувається по землі на чім може і вміє.

Прекрасний спорт, а скільки в нім невимушеного комізму і вимушеного траґізму.

Ось один знайомий хвалиться мені:

— Цілий день їзджу, а ще ні разу не впав.

— А вже давно їздите на лещатах?

— Перший раз.

Дивуюся, доки не побачив його „на вправах". Найняв собі хлопця, який його весь час тримає за матню.

Другий знайомий не спить, не їсть, а тільки вправляє.

— Подобається вам цей спорт?

—До чорта лисого з таким спортом.

— Чомуж їздите?!

Зітхнув, помовчав, а вкінці таки признався.

— Моя, бачите, дівчина їздить. Намовляла мене — я не хотів. Бачу, останніми часами — позимніло... Щож треба було вчитися на лещатах.

— І як іде?

Махнув рукою.

— А дівчина?

Ще раз махнув.

— Прийдеться їхати з горба. Я коміть головою в сніг, а вона вихром на долину, а там уже...

— Той третій!?...

— Здається, буде перший. Все через ті проклятї лещата, лещета, лещіта, чи як там їх до сто сот чортів.

Застогне бідолаха і далі — дошки на плечі і йде вправляти.

Боюся, що заки вправиться, то вже буде за пізно...

Але чи може одна-дві такі і тим подібні траґедії відстрашити правдивих спортовців?! Летарська горячка захопила всіх: політиків і поліціянтів, директорів і диригентів, професорів і професів, а жіноцтво, то вже поголовно.

Повстають щодня нові союзи, товариства, а в товариствах ще секції.

Ось, кажуть, у нас орґанізуються дві нові секції: „Крилошанська" і „Учасників битви під Кенігрецом".

Я жду на секцію „Повоєнних інвалідів".

Тоді дошки на плечі і — далі в простори, осяяні сонцем, побілені снігом — коміть головою.

Галактіон Чіпка.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у приватних оборотах 8.91 і пів зол.

Трансакції. Купно продажа.

Бельгія 123.70, 124.01, 123.39; Льондон 29.92, 30.07, 29.77; Ню Йорк чеки 8.92,5, 8.94,5; Ню Йорк кабель 8.92,9, 8.94,9, 8.90,9; Париж 34.45, 34.94, 34.76; Швайцарія 172.12, 172.55, 171.65; Італія 45.70, 45.92, 45.48; Берлін 212.15.

Акції

Банк Польський 81.50, 81, 82.

ЗБІЖЕ.

За 100 кг. льоко стація надання, парітас 200 км Ціни ринкові: пшениця двірська 28.00—28.50, пшениця зб. 24.75—25.25, жито одноціле 14.00—14.25, жито зібране 13.00—13.25, ячмінь двір. одноцілий 12.00—12.50 ячмінь на мливо 11.50—12.00, овес гал. 14.75—15.25, овес замоклий 11.25—11.75, кукурудза краєва 12.00—12.50, барабolі пром. 3.00—3.26, фасоля біла з мішком 13.00—17.00, фасоля кольорова з мішком 14.00—15.00, фасоля краса з мішком 17.50—18.50, горох пів-Вікторія 19.00—21.00, горох полевий 13.00—15.00, бобик 10.50—11.50, вика чорна 9.50—10.00, вика сіра 8.00—8.50, сіно солодке прас. 6.50—7.50, солома прас. 4.50—5.00, гречка 12.00—12.50, льон 37.00—39.00, лубін синій 8.75—9.25, ріпак озимий 40.00—42.00, житні висівки 6.50—6.75, пшеничні висівки 5.75—6.00, крупи гречані 50 проц. пол. 24.00—26.00, просо краєве 12.50—13.00, макухи льняні 17.00—18.00, конюшина червона звич. 85.00—90.00, мак синій 117.00—127.00, мак сивий 110.00—115.00.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Неділя, 22. І. год. 3.30 попол. ціни знижені від 40 сот. до 4.50 зол. „З малої хмари“ (останній раз).

Неділя, 22 І год. 7.30 веч. „Семум“ (Абон. 6).

Понеділок, 23. І. год. 7.30 веч. „Орфей в пеклі“.

Театр Ріжнородностей.

Неділя, 22. І. год. 12 в пол. „Яцко Нероба та його приятель“.

Неділя, 22. І. год. 3.30 попол. „Джім і Джіль“ (Абон. 5).

Неділя, 22. І. год. 7.30 веч. „Магія“ Абон. 6).

Понеділок, 23. І. год. 7.30 веч. „Магія“.

Кіна.

АДРІЯ: „Король прошаків“.

АПОЛЬО: „Рай підростків“.

АТЛЯНТІК: „Безприютні“.

КАСІНО: „Мата Гарі“ (Грета Гарбо).

КОЛІСЕЙ: „Трансатлянтік“ і ревія „Парада моряків“.

КОПЕРНИК: „Зунгу, пригоди малполюда й білої жінки“.

МАРУСЕНЬКА: „Зунгу, пригоди малполюда й білої жінки“.

МІРАЖ: „Непотрібна“.

ОАЗА: „Хай живе свобода!“, ревія: „Шаржа то я!“

ПАЛЯС: „Готель студентів“.

ПАН: „Рові“.

ПАСАЖ: „Боротьба в підземеллях або Тайна 5 ключів“.

ПРОМІНЬ: „Дівча з Пратеру“.

СТИЛЕВЕ: „Цілунок весни“ й ревія.

УТІХА: „Дівча звад Волги“, ревія „Веселий куток“.

ХИМЕРА: „Гльорія“ з Бригідою Гельм.

Закордонне радіо.

Неділя, 22. січня 1933.

Братислава (278,8) 12.05, 18.10, 22.20 Концерт, 16.15 Авдиція, **Міляно** (331,4) 21.00 Опера, **Штрасбург** (345,2) 16.00 Концерт, **Гельсінґфорс** (368,1) 17.35 Віольончеля, **Білгород** (430,4) 16.00 Нар. музика, **Рим** (441,2) 17.00 Концерт, 20.45 „Ідь капітан Фракаса“ оп. Кости, **Прага** (488,6) 11.00 Камер. музика, 20.05 Концерт, **Брюсели** (509,3) 21.00 „Золото Рену“ оп. Вагнера, **Відень** (517,2) 10.30 „Соната ч. 1. а-дур“ Бетовена, 15.30 Концерт, 20.00 „Бляфухс“ комедія Герцеґа, **Будапешт** (550,5) 11.00 Рел. музика, Концерт, 19.15 „Довкола кохання“ оп. Штравса, **Харків** (937,5) 10.00, 15.15, 18.40 Концерт, 13.15 Солісти, 17.40 Гумор, сатира, 24.00 Звуковики, **Москва** (1000) 17.30 Опера або концерт (18.30)

Понеділок, 23. січня 1933.

Кеніґсберг (217,1) 19.00 Спів, **Братислава** (278,8) 16.10 Концерт, 17.30 Речіталь, 18.00 Трубні інструменти, **Штрасбург** (345,2) 21.30 Солісти, **Штутгарт** (360,6) 19.20 Концерт, **Гельсінґфорс** (368,1) 19.15 Спів, 19.30 Концерт, **Ляйпціг** (389,6) 20.00 Гумор, 21.15 „Симфонія Доместіка“ Р. Штравса, **Берлін** (419) 20.00 „Дер толле Капельмайстер“ оп. Бардія, **Білгород** (430,4) 15.30 Пісні, **Рим** (441,2) 13.00, 17.30 Концерт, **Линґенберг** (472,4) 20.00 Увертюри, пісні, танці, марші, **Відень** (517,2) 16.50, 20.30 Концерт, **Мінхен** (532,9) 19.35 „Дер Вафеншмід“ оп. Льорцінга, **Будапешт** (550,5) 17.00 22.30 Циг. орхестра, 21.00 Концерт, **Харків** (937,5) 10.30 Звуковики, 13.15, 15.15, 16.00, 18.40, 24.00 Концерт, 16.30 Музика, рецитації, 17.40 Авдиція, **Париж** (1724,1) 21.00 „Ле Шемінє“ ком. опера Леру.

Львівське радіо.

Неділя, 22. січня 1933.

10.45 Трансм. з Вел. Театру авдиції з нагоди 70-их роковин січн. повстання, 11.58 Час, 12.10 Метеорольоґ. комунікат, 14.00 Конкурсова балачка, 14.20 Пісні — Орловська, 14.40 Годівельний відчит, 15.00 Концерт „Октет Бляшке“, 16.00 Для молоді: „Що чувати в світі?“, „Лицар у ледяній зброї“, 16.25 „Траварут“ відч., 16.40 Пісні з часів січн. повстання, 17.00 Солісти: Гачинський (баритон), Каган (фортепян), 17.25 Комунікат союзу польської молоді, 17.35 Коляди, 18.00 Легка музика, 18.50 Розмова з молодшими та старшими, 19.05 Всячина, Сільва рерум, 19.25 „Дика рожа“, 20.00 Італійські нар. пісні, 21.05, 21.07 Спортовий комунікат, 21.15 Концерт, 22.00 Звукова тижн. ревія, 22.20 Танк. музика, 22.55 Комунікати, 23.00 Танк. музика.

Понеділок, 23. січня 1933.

11.40 Огляд преси, 11.50, 13.20 Метеорольоґ. комунікат, 11.58 Час, 12.10, 16.15, 21.00 „Ле Шеміно“ ком. опера Леру. кат, 15.15 Господарський комунікат, 15.25 Комунікац. огляд, 15.30 Грамофон, Сільва рерум, 16.00 Листи та програми, 16.25 Лекція фр. мови, 16.40 „Чому є стільки міжнар. конференцій?“, 17.00 Камеральний концерт, Комунікат для рибалок, 18.00 Легка музика, 18.50 „Самогубство, сусп. лихо“, 19.05 Всячина, 19.30 На обріді, 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 Трансм. з Варшави: „Русалка карнавалу“ оп. Кальмана, Спортові вістки, 22.00 „Бол. Лесмян“ фейл., 22.15, 23.00 Танк. музика, 22.55 Комунікати.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Т-во У. Ц. К. Відділ у Львові почувається до милого обовязку зложити отсією дорогою щиру подяку всім особам і установам, що своїми пожертвами або безпосередньою участю допомогли в улаштуванні Ялинки для дітей емігрантів з В. України, в дні 14. І. ц. р. Зокрема: В. П. д-р Дашкевичеві і Т-ву „Луг“ за безплатне помешкання і щиру гостинність. За пожертви в грошах і натурі: В. П. інжиніровій Ніні Білинській, Е. Тишинській, д-ру М. Холевчукові, власникові аптики Терлецькому і ін. Товариствам і фірмам: Центр. Кооп. Банкові, Земельному Банкові, Центросоюзові, Т-ву Допомоги Емігрантам, „Рідній Школі“, „Союзн. Базарові“, адміністрації „Народня Справа“, адм. „Нова Хата“, друкарні „Графія“, Т. Піявка, Делька, Гандельман і Вайзер, Вінклер, Гібнер, „Фортуна Нова“, Берта Штарк і ін. — В. П. радникові Купчинському з хором за прегарно виконані колядки. 1275

Виділ Філії „Просвіти“ в Зборові повідомляє отсим, що в четвер 2. лютого 1933 відбудуться в салі „Рідної Школи“ в Зборові в год. 10 рано звичайні Загальні Збори Філії „Просвіти“ з таким порядком нарад: 1. Відкриття Зборів. 2. Верифікація протоколу з попер. Зборів. 3. Звіт з діяльности уступаючого Виділу. 4. Внесення Контрольної Комісії на ухвалення абсолюторії уступаючому Виділові. 5. Вибір Виділу, Контрольної Комісії і делегатів на Збори Матірнього Т-ва. 6. Внесення — **Виділ.**

На памятник Франка зложила в нашій Адміністрації п. Марія Тимяків зол. 10.—

Загальні Збори Т-ва У. Ц. К. Відділу у Львові відбудуться дня 29. І. (січня) в год. 9—10. в салі Т-ва „Луг“ при вул. Коперника ч. 5, про що повідомляє Управа.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПОПОЛУДНЕВИЙ КУРС КРОЮ, шиття, моделювання починаю 25. січня. Ціни знижені. М. Козловська, Академічна 22, І. пов. 1244 3—3

СТАНИСЛАВІВ, ЛЬОКАЛЬ з 2—7кімнат до винайму на бюра або торговельне підприємство. Інформації у П. Олесницького, Голуховського 20. 1268 2—2

1 ЗОЛ. направа брошки, перстеня або ковтка коштує у Мандля, вул. Коперника, проти кіна „Коперник“. 1197 3-10

ДОБРЕ просперуюча адвокатська канцелярія на провінції до відступлення за готівку. Зголошення Е. Н. Перемишль, почтова скритка 170. 1252 2—3

КІМНАТА для 2 панів до винайму, Вольносьць 12, партер ліворуч. 1276 1—1

ВІЧНІ ПЕРА направляє дешево „Прецизія“, Рутовського 10 (брама). 1276 1-1

З ДНЕМ 1. ЛЮТОГО 1933 влаштовує Стефанія Монцібович трьохмісячний курс крою та шиття. Зголошення приймають у пополудневих годинах вул. Хмельовського ч. 16. 1273 1—3

8 ЗОЛ. беру за строєння фортепяну, піяніна. Герман, Кохановського 69. 1-1